AH 602
2026Z19831

Antwoord van staatssecretaris Van der Burg (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (ontvangen 10 november 2026)

Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2026-2027, nr. 376

Vraag 1

Bent u bekend met de berichtgeving op de website van de Twentse streekomroep 1Twente [1] over de verplichte geautomatiseerde verificatie van iemands identiteit door middel van een biometrische scan welke door AI wordt uitgevoerd en wat vindt u daarvan?

Ja. In veel gemeentelijke processen is een deugdelijke identiteitsvaststelling randvoorwaardelijk om de juiste gegevens aan de juiste persoon te koppelen, maar ook om de privacy en rechten van burgers te beschermen. Gemeenten zijn bovendien, vanwege hun taken met betrekking tot reisdocumenten en de basisregistratie personen (BRP), poortwachter van het identiteitsstelsel. Zij nemen hun taken terecht heel serieus.

In de Kamerbrief van 11 september jl.[1] over speerpunten identiteitsstelsel heb ik uw Kamer erover geïnformeerd dat ik de inzet van automatische gezichtsvergelijking bij identiteitsvaststelling wettelijk wil verankeren en in de toekomst onderdeel wil laten zijn van het standaard aanvraag- en uitgifteproces van reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaarten. Dit geldt ook voor inzet van deze techniek bij de eerste inschrijving in de BRP en de basisadministraties persoonsgegevens in Caribisch Nederland (Bap BES). Een wijziging van de Paspoortwet, Wet op de Nederlandse identiteitskaart, Wet BRP en Wet bap BES wordt daarvoor voorbereid.

Voor zover gemeenten nu gezichtsscanners als ondersteuning inzetten in deze processen, is dat op eigen initiatief en onder eigen verantwoordelijkheid.

Bij de eerste inschrijving van niet-ingezetenen in de BRP (RNI), een verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), worden al gezichtsscanners ingezet. Dit was een maatregel om fraude te voorkomen naar aanleiding van signalen over kwetsbaarheden in het stelsel. Dit is in 2020 aan uw Kamer gemeld.[2] Hiervoor is een Data Protection Impact assessment (DPIA) uitgevoerd.

---

[1] Kamerstukken II 2026/27, 25764, nr. 154.

[2] Kamerstukken II 2020/12, 27859, nr. 150. De maatregelen zijn ingezet naar aanleiding van signalen van misbruik van voorzieningen met het burgerservicenummer. Hieraan heeft Nieuwsuur in een uitzending aandacht besteed (Misbruik met burgerservicenummer: 'Laat arbeidsmigranten adres registreren').

Vraag 2

Kunt u gemotiveerd toelichten of u deze controles, waarbij foto's, vergelijkingsrapportages en persoonsgegevens digitaal worden opgeslagen, proportioneel acht, terwijl deze controles in het verleden probleemloos door de baliemedewerkers zelf visueel werden uitgevoerd?

Gemeenten geven al langer aan dat zij gezichtsvergelijking ter ondersteuning van identiteitsvaststelling willen inzetten. Ik begrijp en ondersteun deze wens. Het met voldoende betrouwbaarheid vaststellen dat de foto op het identiteitsdocument overeenkomt met de persoon aan de balie is een kwetsbaarheid in het proces van identiteitsvaststelling. De foto op het identiteitsdocument kan al 10 jaar oud zijn en personen kunnen in die tijd sterk in hun uiterlijke verschijning veranderen. Bovendien zijn mensen beperkt in staat om gezichten te herkennen. Het kan daarom moeilijk zijn om personen juist te identificeren.

Automatische gezichtsvergelijking is een bewezen technologie die onder gecontroleerde omstandigheden, zoals aan de balie van de gemeenten, een waardevol hulpmiddel is bij de beoordeling of de foto op het identiteitsbewijs[3] bij de juiste persoon hoort. Wel is het van belang om de techniek op de juiste manier in te zetten met daarbij voldoende waarborgen, zodat de medewerker ondersteund wordt met een nuttig hulpmiddel, er niet meer gegevens verwerkt worden dan nodig is en geen sprake is van besluitvorming op basis van alleen een algoritme.

Bij de automatische gezichtsvergelijking gaat het om het verwerken van biometrische persoonsgegevens. Daarvoor gelden strenge wettelijke voorwaarden. Deze verwerking moet goed geborgd zijn en voldoen aan de eisen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Naar aanleiding van eerdere mediaberichten[4] heeft de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) zorgen geuit over de inzet van gezichtsvergelijkingssoftware door gemeenten. De AP ziet het ontbreken van een expliciete wettelijke verwerkingsgrondslag als een risico. In de eerdergenoemde Kamerbrief van 11 september 2026 heb ik aangekondigd de toepassing van automatische gezichtsvergelijking wettelijk te willen verankeren in zowel het aanvraag- en uitgifteproces van reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaarten als bij de inschrijving in de BRP en de persoonsadministraties in Caribisch Nederland.

---

[3] In het geval van de aanvraag van een identiteitsbewijs gaat het ook om een vergelijking met de meegebrachte foto voor het nieuwe document.

[4] Gemeenten willen gezichtsscan bij nieuw paspoort om identiteitsfraude tegen te gaan; Gezichtsscanner bij gemeentebalie 'juridisch moeilijk te verdedigen' | BNR Nieuwsradio; Gemeenten mogelijk in 'zware overtreding' met gezichtsherkenning aan de balie.

Gemeenten moeten voorafgaand aan de inzet van automatische gezichtsvergelijking een DPIA uitvoeren. De Informatiebeveiligingsdienst[5] (IBD) van de VNG heeft, samen met twee gemeenten, een standaard DPIA ontwikkeld voor de toepassing van gezichtsvergelijkingssoftware[6]. Gemeenten kunnen hiermee een zorgvuldige afweging maken voor de inzet hiervan in hun processen, waaronder proportionele inzet, beveiliging, opslag, doelbinding en bewaartermijnen.

Vraag 3

Kunt u gemotiveerd toelichten of u zich kunt u zich vinden in de door de gemeente Enschede aangevoerde grondslag voor deze wijze van identiteitsverificatie, waarbij voornoemde gemeente haar in identiteitscrisis verkerende publieksbalie als landsgrens of een vliegveld classificeert?

Gemeenten zijn een belangrijke poortwachter in het veilig en betrouwbaar houden van het identiteitsstelsel. Gemeenten moeten goed opletten dat er geen misbruik wordt gemaakt van hun diensten. Fraudeurs proberen namelijk om met “nepgegevens” ingeschreven te worden in de Basisregistratie Personen (BRP), of om een echt paspoort of identiteitsbewijs met valse gegevens aan te vragen. Als we geen zekerheid meer hebben over wie iemand is, zorgt dat voor problemen. Het maakt het land minder veilig en verstoort de dienstverlening van de overheid. Ook reizen en zakendoen worden hierdoor moeilijker. Dit raakt burgers direct in hun dagelijks leven, want iedereen heeft er voordeel van als de Nederlandse overheid én buitenlandse grensautoriteiten iemands identiteit kunnen vertrouwen.

Het mediabericht wekt mogelijk de indruk[7] dat de gemeente Enschede zichzelf vergelijkt met de landsgrenzen, doordat in de DPIA[8] wordt verwezen naar het statistisch jaaroverzicht[9] van het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID). Dit jaaroverzicht geeft onder andere inzicht in identiteitsfraude die de Koninklijke Marechaussee aan de landsgrenzen heeft aangetroffen. Maar het jaaroverzicht gaat ook over identiteitsfraude *in* Nederland. Zoals ik de betreffende DPIA lees heeft de Gemeente Enschede willen aantonen dat identiteitsfraude een reëel probleem is. De cijfers in het jaaroverzicht, die betrekking hebben op de ID-desks[10] (onderdeel van het ECID), zijn mede gebaseerd op identiteitsfraude die door gemeenten is gemeld.

---

[5] Informatiebeveiligingsdienst (IBD) | VNG.
[6] DPIA Gezichtsvergelijkingssoftware nu beschikbaar - Informatiebeveiligingsdienst.
[7] Citaat “In de DPIA wordt verwezen naar een rapport van de Koninklijke Marechaussee. Maar daaruit blijkt dat deze specifieke vorm van fraude - zogeheten 'look-a-like-fraude' - zich vooral afspeelt aan de landsgrenzen en op vliegvelden, met vervalste of geleende papieren. Aan gemeentebalies wordt deze niet of nauwelijks waargenomen; er zijn in ieder geval geen concrete cijfers. ”
[8] https://media-r2.1twente.nl/Documents/DPIA-Fraudebestrijding-versie-16-27-8-2026-pers-geanonimiseerd-en-verwerkingsovereenkomst-eruit.pdf, pagina 18.
[9] Specifiek naar het statistische jaaroverzicht van identiteits- en documentfraude in 2024 van het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID), een samenwerkingsverband van KMar en Nationale politie.
[10] https://www.marechaussee.nl/onderwerpen/e/expertisecentrum-identiteitsfraude-en-documenten/id-desks

Vraag 4

Kunt u een lijst doen toekomen waarbij voor iedere gemeente - volgens de gemeente Enschede zijn er 180 gemeenten met in identiteitscrisis verkerende publieksbalies die deze methode hanteren - afzonderlijk is getoetst of zij voldoen aan de gestelde eisen in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (dataimpactanalyse en grondslag of aanmerkelijk belang)?

In de Kamerbrief van 11 september jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd dat meer dan de helft van de gemeenten op eigen initiatief al automatische gezichtsvergelijking inzet bij de identiteitsvaststelling.[11] Maar omdat dat op eigen verantwoordelijkheid gebeurt, heb ik geen algemeen overzicht welke gemeenten dat zijn en of overal de waarborgen voor verantwoorde inzet van de technologie (zoals het uitvoeren van een DPIA) geboden zijn. Hiervoor is een rol weggelegd voor de Functionaris Gegevensbescherming van de betreffende gemeente en voor de AP als toezichthouder op de AVG.

1) 1Twente, d.d. 16 september 2026. Geen scan, geen paspoort: aan de gemeentebalie van Enschede en Losser is gezichtsvergelijking nu verplicht.

https://www.1twente.nl/artikel/6298908/geen-scan-geen-paspoort-aan-de-gemeentebalie-vanenschede-en-losser-is-gezichtsvergelijking-nu-verplicht

[11] De inzet van gezichtsvergelijkingssoftware voor het aanvragen van identiteitsbewijzen bij gemeenten heeft in 2024 en 2025 tot mediaberichten geleid: Gemeenten willen gezichtsscan bij nieuw paspoort om identiteitsfraude tegen te gaan; Gezichtsscanner bij gemeentebalie 'juridisch moeilijk te verdedigen' | BNR Nieuwsradio; Gemeenten mogelijk in 'zware overtreding' met gezichtsherkenning aan de balie.